

Klimatkontrakt 2030

Mellan Umeå kommun och myndigheterna
Energimyndigheten, Vinnova, Formas, Tillväxtverket och
Trafikverket samt Viable Cities

VERSION 2021

Innehållsförteckning

1. Syftet med Klimatkontrakt 2030.....	4
2. Parter	4
3. Kommunens åtaganden.....	4
3.1. Kommunens klimatmål	4
3.2. Strategi.....	5
3.3. Organisation och ledning.....	6
3.4. Samverkan med näringsliv, akademi och medborgare	6
3.5. Klimatinvesteringsplan	7
3.6. Digitalt stöd för genomförandet.....	8
3.7. Innovationsnav för klimatneutrala kommuner	8
3.8. Klimatanpassning	9
3.9. Klimatsmart mobilitet.....	9
3.10. Rapportering och uppföljning.....	10
4. Viable Cities åtaganden	10
4.1. Bättre regler.....	11
4.2. Innovationer	11
4.3. Samordnad finansiering.....	11
4.4. Uppbackning inför EU-finansiering.....	12
5. Myndigheternas åtaganden.....	12
5.1. Samordning kring lärdomar och regelverk	12
5.2. Forskning, innovationer och utveckling.....	12
5.3. Samordnad finansiering.....	13
5.4. EUs ramprogram för forskning och innovation – Horisont Europa.....	13
6. Strategiska utvecklingsprojekt 2022.....	13
6.1. Systemdemonstration	13
6.2. Regionalt klimatkontrakt	14
6.3. Mission klimatneutrala städer 2030 internationellt.....	14
7. Gemensamt arbete kring uppföljning, utvärdering och uppdatering.....	15
7.1. Viktigaste uppdateringar för kommunen	15
7.2. Mest angelägna erfarenheter att dela för kommunen	15
7.3. Viktigaste uppdateringar för Viable Cities.....	16

7.4. Viktigaste uppdateringar för myndigheterna.....	16
8. Kontraktet.....	17
Bilaga 1 – länkar till dokument	

1. Syftet med Klimatkontrakt 2030

Syftet med detta Klimatkontrakt är att öka tempot i klimatomställningen i städer till 2030 inom ramen för Agenda 2030 och samtidigt bidra till återhämtningen i svensk ekonomi i kölvattnet av corona-pandemin. Klimatkontraktet uttalar parternas avsikt att höja ambitionen inom hållbar stadsutveckling och klimatomställning. Klimatkontraktet ger även Sverige och svenska städer goda förutsättningar att vara internationella föregångare i städernas klimatomställning. Detta ska uppnås genom ömsesidiga och långsiktiga åtaganden om insatser från de undertecknande statliga myndigheternas, innovationsprogrammet Viable Cities och kommunens sida enligt följande.

2. Parter

Parter i Klimatkontrakt 2030 är:

- Umeå kommun.
- Myndigheterna: Statens Energimyndighet (Energimyndigheten), Verket för innovationssystem (Vinnova), Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas), Tillväxtverket och Trafikverket.
- Strategiska innovationsprogrammet Viable Cities.

3. Kommunens åtaganden

Umeå kommun avser vara en föregångare i omställningen till klimatneutrala städer och kommuner – med ett gott liv för alla, inom planetens gränser. Umeå kommun ska som ett led i det

- bli en klimatneutral kommunkoncern till 2025 genom att genomföra koncernens åtgärdsprogram för klimatmålen.
- kraftsamla för klimatomställningen tillsammans med näringsliv, civilsamhälle och akademi genom att samordna och driva Umeå klimatfärdplan
- stödja den gröna industriomställningen genom samarbete med näringsliv och akademi
- skapa omställningskraft i hela regionen genom att etablera Umeå som ett nav för innovation kring hållbar och jämställd stadsplanering
- stärka Umeå som logistik- och energihubb i regionen genom att möjliggöra hållbara transport och logistiklösningar
- ansöka om att bli en av städerna inom EU:s mission - 100 klimatneutrala städer 2030 i Europa.

3.1. Kommunens klimatmål

Umeå kommun har fastställt miljösmål som beslutades februari 2020 av en bred majoritet i kommunfullmäktige. De klimatrelaterade miljömålen för Umeå kommunkoncern är:

- Umeås konsumtionsbaserade klimatpåverkan minskar till 2 ton CO₂-ekvivalent per person till år 2040 och 1 ton till år 2050.
- Umeå ska vara klimatneutralt¹ 2040, d v s ha nettonoll utsläpp av växthusgaser.
- Umeå kommunkoncern ska vara klimatneutral 2025, d v s ha nettonoll utsläpp av växthusgaser
- Transporternas klimatpåverkan i Umeå ska minska. Det ska ske genom att drivmedlen är fossilfria år 2030 och att det hållbara resandet ökar.
- År 2025 är andelen resor med kollektivtrafik, cykel eller till fots tillsammans minst 65 procent av alla resor för boende inom Umeå tätort.

Under 2021 har Umeå kommunkoncern arbetat fram ett första åtgärdsprogram för att konkretisera vilka åtgärder som ska prioriteras för att minska utsläppen av växthusgaser under perioden 2022–2025. Kommunfullmäktige väntas ta beslut om åtgärdsprogrammet under våren 2022. Kommunen har även arbetat med Umeå klimafärdplan – åtgärder och organisering för Umeås klimatomställning. Inom Umeå klimafärdplan kommer kommunen att arbeta tillsammans med andra aktörer i Umeå för att minska klimatutsläppen och ta ansvar för Umeås del av genomförande av Parisavtalet.

3.2. Strategi

Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk, kulturell och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050. Det konkretiserats med tre övergripande målsättningar:

- Umeå ska vara klimatneutralt till 2040.
- Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden.
- Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv.

För att uppnå visionen och de övergripande målsättningarna utgår Umeå kommuns planering från översiktsplanen med tillhörande fördjupningar. Översiktsplanen ger en integrerad strategi som möjliggör att klimatomställning, klimatanpassning och social hållbarhet skapar en helhet i stadsplaneringen för hela Umeå. Systemperspektivet lägger grunden för samverkan, där lösningar för resurseffektivitet, energiförsörjning, hållbar mobilitet, återbruk, digitalisering och social hållbarhet ska vävas samman.

För att uppnå en hållbar tillväxt och klimatmålen är Umeås arbete med social och kulturell hållbarhet i stadsbyggnadsprocessen centralt. I takt med att staden växer är det viktigt att löpande ta vara på kvaliteter och värna om betydelsen av lokal platsidentitet och socialt kapital. Umeå kommun har

¹ Enligt nationella klimatmålen. Minskningstakten ska ske på ett sådant sätt att Umeå kommuns utsläppsutrymme inte överskrids. Utsläppsutrymmet utgår ifrån Parisavtalet och beräknas utifrån bästa tillgängliga forskning. Klimatneutralt Umeå innebär att senast år 2040 ska Umeå inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. Målet innebär att utsläppen av växthusgaser från Umeå ska vara minst 85 procent lägre år 2040 än utsläppen år 1990.

genomfört en unik kartläggning genom omfattande stadsdelsdialoger som gett ett brett kunskapsunderlag för att fortsätta stärka stadsdelarna utifrån invånarnas behov.

Umeå kommun planerar för en stad som håller ihop, med en närhetsprincip som ger förutsättningar till service, hållbart resande och hög trivsel. Genom att aktivt arbeta med blandade bostadstyper och upplåtelseformer skapas förutsättningar för social hållbarhet. Nya stadsdelar planeras för att möjliggöra en hållbar livsstil och befintliga stadsdelar kompletteras med nya funktioner och service. Det är i stadsdelarna som planering, strategier och målsättningarna konkretiseras i form av till exempel tekniska lösningar och sociala innovationer, men när investeringsplaner och affärsmodeller tar form ser vi inte bara till den enskilda lösningen eller stadsdelen. Då har vi hela staden för ögonen.

3.3. Organisation och ledning

För att nå klimatmålsättningarna krävs en ledning och styrning som kan prioritera och följa upp arbetet på ett effektivt sätt. Umeå kommun har under 2021 beslutat om nya riktlinjer för aktiverande styrning som ska ge omställningskapacitet i hela organisationen. Kommunfullmäktige har i Planeringsförutsättningar för 2022 och plan för 2023–2025 tydliggjort ansvar² för genomförandet av målet Klimatneutrala Umeå 2040 och beslutat att kommunen ska forma ett program för målsättningen.

Ett program fungerar som en konkretisering och inramning av målsättningen och omfattar nya eller befintliga planer, strategier, projekt, tilläggsuppdrag, samverkansavtal och överenskommelser som är väsentliga för att nå målsättningen. Programmet ska säkerställa att hela organisationen, inklusive de kommunalt ägda bolagen gemensamt styr mot att nå klimatmålen.

Samtidigt formulerar kommunen även programbeskrivningar för digitalisering, social hållbarhet och tillväxt, vilket skapar en gemensam omställningskraft. Samtliga program antas av kommunfullmäktige under 2022.

3.4. Samverkan med näringsliv, akademi och medborgare

Under 2021 har Umeå Klimatfärdplan – åtgärder och organisering för Umeås klimatomställning tagit form i samverkan med näringsliv, offentlig sektor, civilsamhälle och akademi.

Umeå klimatfärdplan är en gemensam kraftsamling för Umeås klimatomställning, som möjliggör gemensamma prioriteringar och nya samarbeten. I färdplanen kan Umeås aktörer kanalisera sina åtaganden. För att kraftsamla kring färdplanen driver Umeå kommun utvecklingen av olika stödfunktioner, exempelvis innovationsteam och uppföljningsverktyg som utvecklas gemensamt inom satsningen Klimatneutrala Umeå 2030.

I Umeå finns flera befintliga innovationsplattformar³ och satsningar på medborgarengagemang som kopplas till arbetet. Umeå kommun lägger särskilt fokus på utvecklingen av Umeacom

² Programstyrningen består av Innovations- och Administrationsdirektör (programansvarig), Samhällsbyggnadsdirektör, Teknisk direktör, Näringslivschef, Planeringschef, VD UKF, VD Umeå Energi, VD VAKIN, VD Bostaden

³ Social Progress Innovation Sweden (SPIS), Digital Impact North, North Sweden Cleantech, Klimatneutrala Umeå 2030, m.fl.

medborgarverkstad, ett community där aktörer i staden samlas för att tillsammans vara del i att lösa samhällsutmaningar.

Umeå har ett starkt föreningsliv och en stor andel av invånarna är engagerad i en eller flera föreningar. Umeå kommun har under flera år arbetet med konceptet Miljöskjutsar där föreningar kan ansöka om medel för att genomföra aktiviteter som främjar klimatneutralitet och Agenda 2030. Arbetet ska vidareutvecklas under 2022 för att möjliggöra en större samverkan med Umeås föreningar i klimatomställningen.

Umeå kommunkoncern har initierat och ingår i flera initiativ för att möjliggöra klimatomställningen tillsammans med näringslivet, civilsamhället och akademi. Några exempel:

- Strategiska partnerskap mellan Umeå kommun, Umeå Universitet, SLU och RISE där hållbar stadsplanering och klimatneutralitet är centrala delar. Genom partnerskapen formas nya innovationsprojekt för att bidra till klimatomställningen och är en viktig del av Umeås omställningsfunktion.
- Nätverk och råd: Umeå kommun har lång tradition med att arbeta i nätverk och råd för att möjliggöra samarbete med olika aktörer, exempelvis Nätverket för hållbart byggande och förvaltande i kallt klimat, Nätverket för mat och klimat i norr, Industrirådet och Biofuel Region.
- Logistiskt nav: Det genomförs stora satsningar på Umeå hamn, järnvägen och fossilfritt flyg som möjliggör överflyttning till hållbara transportlösningar i regionen.
- Grön industri i Umeåregionen: Umeå kommunkoncern samverkar med den etablerade industrin i flera stora satsningar på klimatneutralitet. Därtill förbereder Umeå kommun industrimark för att möjliggöra nya hållbara etableringar. För att möjliggöra industriomställningen sker en bred samverkan med Umeå universitet, SLU och RISE som bidrar med kompetensförsörjning, innovation och ny kunskap inom t ex AI och digitalisering.
- Cirkulär ekonomi: Umeå kommunkoncern samverkar brett med näringslivet, universitetet och civilsamhället för cirkulära lösningar. Ett exempel är RE:Umeå där flera aktörer samarbetar för att etablera en cirkulär galleria i Umeå. Stora ambitioner finns också för ett arbete med industriföretagen i Umeå kopplat till restflöden.

3.5. Klimatinvesteringsplan

Umeå kommunkoncern har i arbetet med åtgärdsprogrammet för klimatmålen genomfört en första kostnads- och effektbedömning av föreslagna åtgärder. Det möjliggör för organisationen att prioritera de åtgärder som ger störst miljö- och climateffekt för den ekonomiska investeringen.

Umeå kommun har under 2021 deltagit i nationella utvecklingsprojekt för klimatinvesteringsplaner. Metodutvecklingen behöver fortsätta under 2022 i samverkan med andra i offentlig sektor, näringslivet och akademin, både lokalt i Umeå och nationellt.

Med klimatinvesteringsplaner skapas förutsättningar att utveckla gemensamma och långsiktiga färdplaner med ett ekonomiskt perspektiv. Genom att visa klimatnytta och klimateffekter av planerade investeringar blir beslutsunderlagen bättre. Det finns även behov av att kunna påvisa mervärden av klimatomställningen och hur investeringarna bidrar till övriga hållbarhetsmål.

3.6. Digitalt stöd för genomförandet

Umeå kommuns förutsättningar för hur digitaliseringen på bästa sätt ska stödja ett genomförande av klimatkontraktet, stämmer väl överens med de tre inriktningar som är formulerade i den strategi för digitalisering och digitala verktyg som Viable Cities upprättat. Genom att bygga en grundläggande förmåga för digitalisering skapas förutsättningar för utveckling av initiativ som ligger i linje med Umeås klimatarbete. Nedan beskrivs de aktiviteter som bedöms ge störst nytta för Umeå och som kommer att vara i fokus under 2022:

- Umeå använder det digitala verktyget ClimateOS för uppföljning och visualisering av emissionsdata och åtgärder. Under 2022 fortsätter Umeå kommun utveckla verktyget och arbetet med att internt och externt visualisera och följa upp klimatomställningen.
- En förutsättning för verksamhetsutveckling med digitalisering är att vi säkert kan tillgängliggöra större volymer relevant information, av rätt kvalitet. Arbetet med att strukturera och klassificera stadens verksamhetsinformation fortsätter.
- Samarbete kring informationsdelning och dataströmmar är avgörande för att uppnå klimatmålen. Umeå kommun fortsätter utveckla Umeås öppna data plattform, opendata.umea.se.
- Transporter står för en betydande del av Umeås utsläpp, och är därmed en viktig sektor att mäta och följa upp. Under 2022 planerar Umeå kommun att genomföra en resvaneundersökning med ett digitalt verktyg som möjliggör en mer kostnadseffektiv analys och en mer frekvent uppföljning, jämfört med traditionella enkätundersökningar. Umeå kommun ser möjligheter att samverka med andra kommuner på området.

3.7. Innovationsnav för klimatneutrala kommuner

Umeå avser bli en av de 100 klimatneutrala städerna i Europa inom missionen 100 Climate Neutral and Smart Cities, och bidra med ökad omställningskraft i hela regionen.

N6 initiativet är en samarbetsplattform som består av de största städerna i norra Sverige. Umeå, Skellefteå och Östersund ingår i Viable Cities och därutöver ingår även Sundsvall, Luleå och Örnsköldsvik. Samtliga kommuner inom N6 står inför en ökad tillväxt i och med de stora gröna industrisatsningar som nu sker i norra Sverige och städerna kompletterar varandra väl genom olika specialistkunskaper. Genom Umeå och Luleås unika forskningsmiljöer och Umeås långa erfarenhet av hållbart stadsbyggande skapas en regional innovationskraft som möjliggör en hållbar tillväxt och klimatneutrala kommuner. Umeå har även ett starkt samarbete med Vasa i Finland där klimatomställningen är ett utpekat område i den gemensamma utvecklingsstrategin.

Som den största staden i norra Sverige kan Umeå fungera som innovationsnav och stödja arbetet med klimatneutrala städer och kommuner. I det sammanhanget kan det tas vara på Umeås erfarenhet av att delta i innovationsprocesser, projekt och nätverk regionalt, nationellt och internationellt. Bra exempel är European Green Capital Network, ICLEI, Covenant of Mayors, URBACT liksom de erfarenheter Umeå har som Europas Kulturhuvudstad 2014 och finalist som Miljöhuvudstad och Innovationshuvudstad tillsammans med nya satsningar som New European Bauhaus och Gestaltad livsmiljö.

3.8. Klimatanpassning

Umeå kommun har en föränderlig översiktsplanering och arbetar med att göra nya fördjupningar för olika områden i behov av förändring. Inriktningen är att arbeta där behoven är som störst eller göra tillägg för en fråga som inte är tillräckligt behandlad. Klimatanpassning är en integrerad del i översiktsplanen med tillhörande fördjupningar och strategier.

Umeå kommun har dock ett behov av att stärka kopplingen och samordningen mellan åtgärder för klimatanpassning och omställningen till klimatneutralitet. Klimatsäkerhet är ett växande område som kräver mer fokus i ett klimat under förändring och där extremväder blir mer vanligt. Det är viktigt att åtgärderna stödjer varandra och andra strategiska målsättningar. Det kan vara i allt från att klimatanpassa byggnader, till stadsträd och grönytor som både kan bidra till en social hållbar stad, klimatneutralitet och klimatanpassning samtidigt.

3.9. Klimatsmart mobilitet

Över hälften av klimatutsläppen i Umeå kommer från området resor och transporter. Det är därför centralt att ställa om för att nå klimatmålen. Umeå kommun har genom studier och testbäddar skapat sig ett kunskapsunderlag om kön, socioekonomi, geografiska skillnader, normer och värderingar med koppling till mobilitet. Den kunskapen är värdefull för att kunna åstadkomma varaktigt förändrade resvanor och skapa ett hållbart mobilitetssystem i hela Umeå.

Umeå kommun har länge arbetat för ett mer effektivt och klimatsmart mobilitetssystem. Översiktsplanen och dess integrerade trafikstrategi styr mot en stadsplanering där hållbara färd sätt är prioriterade. Umeå kommun utgår från sex utvecklingsstrategier för en stad som håller ihop och där tillväxten sker inom en femkilometersradie. Det skapar förutsättningar för de hållbara färd sätten (buss, cykel, gång) samtidigt som tidigare motortrafikleder genom centrala Umeå kan omvandlas till stadsgator.

Omställningen till en klimatsmart mobilitet kan enbart ske i samverkan med Umeås aktörer och invånare och är därför en central del av Umeå klimatfärdplan. Umeå kommun fortsätter utveckla sitt arbete med klimatsmart mobilitet utifrån tre roller:

Producent - Fortsätta möjliggöra och utveckla en attraktivt och fossilfri kollektivtrafik, anlägga och underhålla gator och cykelbanor och logistiknoder för omlastning till järnväg och sjöfartstransporter.

Konsument - Ställa hållbarhetskrav i Umeå kommunkoncerns egna inköp och upphandlingar av bilar, arbetsfordon, mobilitetstjänster och entreprenader

Facilitator - Stödja Umeås aktörer och invånare genom kunskapsspridning, nätverksbyggande, och beteendepåverkan för att främja hållbar mobilitet.

För att öka omställningstakten för hållbart resande ska Umeå kommun utveckla en mobilitetsnorm, en så kallad grön resplan. Med en förståelse av makt, kön och identitet som utgångspunkt kommunen genomför tjänstedesignsstudier om hållbart resande till manligt dominerade arbetsplatsområden.

Umeås geografiska läge, det exportintensiva näringslivet och avancerad forskning vid de tre universitet är viktiga aspekter när det gäller resande till och från regionen. Umeåregionen är beroende av effektiva och tillförlitliga transporter nationellt och internationellt. Samtidigt har Umeå ett högre konsumtionsbaserade utsläpp från flyget, än ett nationellt genomsnitt. Det gör flygets klimatomställning till en viktig fråga. Tillsammans med Swedavia, RISE och Biofuel-region undersöker Umeå kommun hur norra Sverige kan bidra till flygets omställning, genom projektet Fossilfritt flyg i norra Sverige, FFFLY.

3.10. Rapportering och uppföljning

Umeå kommunkoncern har fastställt indikatorer för klimatmålen som konkretiseras ytterligare i åtgärdsprogrammet. Som digitalt omställnings- och uppföljningsverktyg för hela Umeå används Climate View (ClimateOS)⁴. Det finns även behov att vidareutveckla metoder för uppföljning av det konsumtionsbaserade klimatavtrycket under 2022.

Under 2022 genomför Umeå kommun en kommunövergripande resvaneundersökning, vilket kommer ge en lägesbild för målet om 65 % hållbart resande till 2025.

4. Viable Cities åtaganden

Innovationsprogrammet Viable Cities genomförs i bred samverkan, för att bidra till att ställa om till klimatneutrala städer 2030 som en del i det svenska åtagandet att uppfylla mål i Agenda 2030 och Parisavtalet. I detta ingår att vara internationella föregångare i städers omställning.

Viable Cities arbetar med en bredd av aktörer på tvärs över vetenskapliga discipliner, branscher och samhällssektorer. Det kopplar samman excellenta forskningsmiljöer med stora och små företag inom en rad branscher samt offentliga verksamheter och civilsamhällesorganisationer. I detta arbetar Viable Cities med de 23 städer och fem myndigheter som gör åtaganden i klimatkontrakt 2030 och driver utvecklingen av Klimatkontrakt 2030 och faciliterar samverkan mellan partnerna.

Inom ramen för den roll som Viable Cities har som strategiskt innovationsprogram kommer programmet att verka för följande:

⁴ <https://www.climateview.global/cities/sweden/umea>

4.1. Bättre regler

Viable Cities har för avsikt att skapa ett kompetensstöd med tillhörande policylabb för att ge kommunen bättre överblick avseende nuvarande och kommande svensk och europeisk lagstiftning, regler och normer av relevans för städers klimatomställning. Detta innefattar processtöd för förändring av regelverk och normer för att i praktiken underlätta klimatomställningen. Detta kommer i ett första steg att koppla till utvecklingsarbetet kring systemdemonstratorer (se avsnitt 6).

Ambitionen är också att bidra till den utredning som regeringen tillsatt om Försöksverksamhet i kommuner och regioner⁵, bl a med syfte att underlätta klimatomställning.

4.2. Innovationer

För att underlätta för kommunen att implementera innovationer som påskyndar klimatomställningen, kommer Viable Cities att bidra med kompetensnätverk och processtöd, bland annat genom att engagera andra strategiska innovationsprogram i den fortsatta utvecklingen av Klimatkontrakt 2030, framför allt inom mobilitet, energi, byggd miljö, cirkulär ekonomi, hälsa och digitalisering.

Utifrån samarbetsavtalet som inletts med det strategiska innovationsprogrammet Drive Sweden kring klimatsmart mobilitet kommer samverkan utvecklas ytterligare med såväl städer som myndigheter kring detta område, inte minst med Trafikverket.

4.3. Samordnad finansiering

Viable Cities kommer på följande sätt understödja kommunens behov av finansiering av klimatomställning och verka för samarbete och synergi mellan myndigheter och andra aktörer som finansierar klimatomställning och hållbar stadsutveckling.

- Viable Cities kommer fortsatt arbeta med Klimatkontrakt 2030 med de 23 städerna och fem myndigheterna som är involverade i detta.
- Viable Cities samarbetar med Tillväxtverket som förvaltande myndighet av Europeiska Regionala Utvecklingsfonden i Sverige och de insatser som finns öronmärkta för hållbar urban utveckling i syfte att skapa synergi med Klimatkontrakt 2030.
- Viable Cities har genom Rådet för Hållbara Städer startat ett samarbete för att skapa synergi mellan statliga myndigheters bidrag till städers klimatomställning och Klimatkontrakt 2030. Myndigheterna utvecklar samordningen kring de olika insatser som pågår inom området hållbar stadsutveckling, se 5.3 Samordnad finansiering.
- Viable Cities samarbetar med Kommuninvest och Europeiska Investeringsbanken EIB m fl i syfte att utveckla former för att förstärka den långsiktiga finansieringen av kommunens klimatinvesteringsplan.

⁵ Se [kommittédirektiv för utredningen på regeringens webbplats](#)

Viable Cities arbetar vidare med att utveckla former för klimatinvesteringsplaner för städer, i samverkan med Malmö, Uppsala och Umeå som lärcase.

4.4. Uppbackning inför EU-finansiering

Om kommunen har för avsikt att söka finansiering från Europeiska Investeringsprogrammet för Forskning och Innovation Horisont Europas nya finansiella instrument utifrån mission ”100 Climate Neutral Cities by 2030” kommer Viable Cities att utifrån programmets roll och kompetens stödja ansökningsarbetet.

Det kan till exempel röra sig om satsningar utifrån arbetet med europeiska klimatkontrakt (Climate City Contract) eller inom EUs strukturfonder, och den särskilda satsningen där kring ”hållbar urban utveckling”. Viable Cities samverkar nära med de stödstrukturer som byggs upp kring EUs mission om klimatneutrala städer 2030 - såväl en plattform för EUs mission (EU mission platform, NetZeroCities) som ett nätverk av nationella noder som förväntas starta upp under 2022.

5. Myndigheternas åtaganden

Myndigheterna ska bidra till det missionsdrivna arbetet som syftar till att ställa om till klimatneutrala städer 2030 och tillhandahåller en ram för samverkan genom det strategiska innovationsprogrammet Viable Cities.

Myndigheterna åtar sig att fortsätta det gemensamma arbetet för att stödja kommunernas klimatombildning inom följande områden:

5.1. Samordning kring lärdomar och regelverk

Myndigheterna avser att samverka för att skapa förutsättningar för en proaktiv dialog och lärande kring policyutveckling samt befintligt och kommande regelverk inom hållbar stadsutveckling och klimatombildning.

Arbetet sker utifrån kommunernas behov och sker i myndigheternas gemensamma arbetsgrupp samt i dialog med städerna. Myndigheterna deltar i det strategiska utvecklingsarbetet som beskrivs i avsnitt 6.

5.2. Forskning, innovationer och utveckling

Genom öppna utlysningar och andra insatsformer tillhandahåller myndigheterna finansiering för forskning, utveckling och systeminnovation som stödjer en snabbare klimatombildning.

Myndigheternas stöd riktar sig till olika typer av forskning, innovation, tillämpning och demonstration. Stöd ges även i andra former så som till exempel beställarnätverk och behovsägarnätverk.

5.3. Samordnad finansiering

Myndigheterna utvecklar löpande samordningen kring de olika insatser som pågår inom hållbar stadsutveckling och klimatomställning.

Utvecklingen sker bland annat genom strategiska innovationsprogram, de nationella forskningsprogrammen för klimat och hållbart samhällsbyggande, Rådet för hållbara städer, Europeiska regionala utvecklingsfonden, samt genom gemensam kommunikation via Hållbarstad.se. Myndigheterna deltar även i utvecklingsarbetet kring klimatinvesteringsplanering.

5.4. EUs ramprogram för forskning och innovation – Horisont Europa

Myndigheterna arbetar med att stödja svenskt deltagande i Horisont Europa 2021–2027. Detta innebär exempelvis påverkansarbete kring utformning av utlysningar och aktiviteter samt information och rådgivning till aktörer som planerar att delta i ansökningar till Horisont Europa. Inom ramen för detta ligger också EU-kommissionens nya satsning New European Bauhaus samt uppdraget klimatneutrala och smarta städer 2030. Myndigheterna deltar också i partnerskapet Driving Urban Transitions to a Sustainable Future, där utlysningar och andra aktiviteter inom området hållbar stadsutveckling kommer att vara aktuellt under de kommande åren.

6. Strategiska utvecklingsprojekt 2022

Under 2022 kommer följande strategiska utvecklingsprojekt att bedrivas inom Viable Cities Transition Lab i samverkan med samtliga 23 kommuner och fem myndigheter med syfte att vid den kommande revideringen av Klimatkontrakt 2030 kunna vidareutveckla innehållet i kontraktet.

Det utvecklingsarbete som bedrivits under 2021 gällande klimatinvesteringsplaner, medborgarengagemang och digitalisering och digitala verktyg kommer att drivas vidare som en horisontell del i utvecklingsarbetet under 2022.

6.1. Systemdemonstration

Viable Cities kommer i samarbete med myndigheterna utveckla en ny insatsform för att driva innovation på systemnivå för att åstadkomma transformation i linje med mission klimatneutrala städer 2030. En systemdemonstration är ett kontrollerat sätt att testa en hållbar systemomställning med en mix av innovativa lösningar i en verklig miljö – och med hänsyn till det sammanhang den ska fungera i.

Det handlar om att utifrån en specifik geografisk miljö eller definierat utmaningsområde arbeta parallellt med flera dimensioner av förändring (exv affärsmodeller, regelverk, styrformer, beteenden, teknologi). Detta för att göra för att lära och bygga en portfölj av insatser för att förstå och förändra systemet i verkligheten. Allt med sikte inställt på att snabba på klimatomställningen i städer och även ta sikte på mervinster av klimatomställningen som hälsa, inkludering, jobbskapande och nya affärsmöjligheter. Inte minst handlar det om att bygga in mobilisering av investeringar och

möjlighet att skala och sprida sådant som fungerar för att få klimatomställningen att hända. Under 2022 kommer arbete med att utveckla systemdemonstration ske på flera nivåer, inom satsningen Klimatneutrala städer 2030 i Sverige, inom ramen för europeiskt samarbete och inom ramen för den öppna innovationstävlingen Climate Smart Cities Challenge.

6.2. Regionalt klimatkontrakt

Genom Energimyndigheten har Viable Cities under 2022 ett särskilt regeringsuppdrag att, utifrån arbetet med klimatkontrakt, utgöra ett stöd för nödvändigt innovationsarbete inom hållbar stads- och samhällsutveckling i Norrbotten och Västerbotten. Stödet riktar sig till de kommuner som berörs av större företagsetableringar och företagsexpansioner i Norrbotten och Västerbotten, och som stödjer det arbete som regeringens samordnare för samhällsomställning vid industrisatsningarna bedriver i dessa län.

Ambitionen är vidare att detta arbete med att regionalt vidareutveckla formerna för Klimatkontrakt 2030 ska kunna bidra till nya samverkansformer som kan vara intressanta att implementera i fler svenska regioner. Här avser även Viable Cities tillsammans med städer och myndigheter bidra till pågående regeringsuppdrag som ska ge underlag för regeringens kommande klimatpolitiska handlingsplan 2023. Det gäller uppdraget avseende lokala och regionala klimathandlingsplaner som bedrivs av Länsstyrelsen i Uppsala med stöd från Energimyndigheten och Naturvårdsverket, samt parallella uppdrag till Trafikanalys om klimatunderlag för transportsektorn respektive till Tillväxtanalys om näringslivets utveckling.

6.3. Mission klimatneutrala städer 2030 internationellt

EU har i oktober 2021 sjösatt fem missioner för ett nytt och innovativt sätt att arbeta tillsammans och förbättra människors liv i och utanför Europa. De fem uppdragen ska tackla stora samhällsutmaningar som hälsa, klimat och miljö och formulerar ambitiösa och tidsatta mål som ska nås till 2030. Ett av dem är 100 klimatneutrala och smarta städer – med och för medborgarna (kallad Cities Mission) som är en viktig del i att leverera Europas gröna giv med sikte på en klimatneutral kontinent 2050. Detta innebär en väsentlig förstärkning av det svenska arbetet med mission klimatneutrala städer 2030 och med Klimatkontrakt 2030 som verktyg för detta.

Under 2022 sker utvecklingsarbete för att ytterligare stärka kopplingen mellan det svenska och europeiska arbetet med mission klimatneutrala städer 2030. Det sker inom en rad initiativ som involverar såväl städer, myndigheter som Viable Cities som program. Exempel är NetZeroCities (som är en plattform för genomförande av Cities Mission och bl a ska utveckla former EUs klimatkontrakt i städer, Climate City Contract), partnerskapet Driving Urban Transitions, New European Bauhaus m fl.

New European Bauhaus-initiativet lanserades av EU-kommissionen i januari 2021, och kopplar samman EUs gröna giv med vår byggda miljö. I genomförandeplanen för Cities Mission pekar EU-kommissionens på att EUs Climate City Contract ska möjliggöra medverkande städer att integrera och stärka värden och principer i New European Bauhaus-initiativet i sina planer för klimatneutralitet. Arbete kring New European Bauhaus sker i samverkan med Boverkets (Rådet för hållbara städer) regeringsuppdrag att samordna Sveriges medverkan i New European Bauhaus.

En fortsatt utveckling av det globala samarbetet kring klimatneutrala städer 2030 kommer att ske. Detta tar framför allt utgångspunkt i samarbetet med UN-Habitat och den öppna innovationstävlingen Climate Smart Cities Challenge som involverar en lång rad svenska myndigheter och andra aktörer.

7. Gemensamt arbete kring uppföljning, utvärdering och uppdatering

Viable Cities och kommunen är överens om att genomföra en årlig uppföljning av kommunens resultat inom ramen för Klimatkontrakt 2030. Viable Cities tar fram underlag för en årlig uppföljning på kommunal och nationell nivå.

7.1. Viktigaste uppdateringar för kommunen

- Ny styrmodell för aktiverande styrning för Umeå kommunkoncern beslutad av fullmäktige. Programbeskrivning för Klimatneutrala Umeå 2040 påbörjad 2021, för fastställande under 2022.
- Umeå kommunkoncerns åtgärdsprogram för miljömålen har formulerats under 2021, för fastställande under 2022.
- I tät dialog med partners inom satsningen Klimatneutrala Umeå 2030 och i dialog med andra offentliga aktörer, universitet, företag och civilsamhället har Umeå kommun presenterat den första versionen av Umeå klimatfärdplan. Klimatfärdplanen är grunden i Umeås omställningsfunktion där samverkan mellan Umeås aktörer sker.
- Samverkansformen medborgarengagemang har vidareutvecklats genom Umeås innovationsplattform SPIS med särskilt fokus på Umecom medborgarverkstad och i en referensgrupp med civilsamhället.
- Ett starkare systemperspektiv med förutsättningar att skapa en systemdemonstrator i Umeå har utvecklats utifrån lärdomar från de strategiska utvecklingsprojekten för digitalisering, klimatinvesteringsplaner och medborgarengagemang.

7.2. Mest angelägna erfarenheter att dela för kommunen

- Samverkansmodell för medborgarengagemang genom så kallade medborgarverkstäder.
- En digital klimatvisualisering, i ClimateOS, har offentliggjorts/publicerats som framförallt lett till ökad samverkan med kommunala bolag och civila organisationer samt erfarenhetsutbyte med andra kommuner under perioden.
- Öppna data-plattform: Lärdomar om hur öppna data kan struktureras och hanteras liksom samverkan med andra aktörer för att möjliggöra mer öppna data.

- Kommunikation för ökat engagemang i Umeås klimatomställning har utvecklats: i podden Climatekot har en rad ämnen behandlats på ett lättillgängligt sätt; kommunikationsmetod med hjälp av influencers och sociala medier har testats inom projektet F/ACT Movement omkring hållbar klädkonsumtion; en klimatlöfteskampanj har arrangerats www.umea.se/earthhour, där invånare i Umeå kunde avge klimatlöften för att minska egna klimatutsläpp (löftena uppbyggda efter visualisering i ClimateOS). Kända Umeå-profiler var med som dragplåster, t.ex. sågs filmen på en lokalt känd ishockeyspelare i hög utsträckning av målgruppen unga män, som annars är svår att nå med miljö- och klimatbudskap.
- Konkreta initiativ har startats upp för att accelerera cirkulär ekonomi/skapa affärsnytta från återbruk i Umeå (RE:Umeå) och återbruk av byggmaterial i Umeå.
- Konsumtionsbaserade utsläpp från offentlig sektor: Umeå kommun har under 2021 börjat utveckla en modell för att beräkna klimatutsläpp från konsumtion från kommunens inköp. Modellen kommer vidareutvecklas under 2022.

7.3. Viktigaste uppdateringar för Viable Cities

Under året har Viable Cities satsning Klimatneutrala städer 2030 expanderat från nio till 23 städer som sedan den 1 oktober 2021 finns med i arbetet kring Klimatkontrakt 2030. De berörda kommunerna har tillsammans totalt 40 procent av Sveriges befolkning.

Under året har ett omfattande utvecklingsarbete bedrivits som gett inspel till vidareutvecklingen av Klimatkontrakt 2030 och städernas omställningsarbete. Det gäller tre områden: medborgarengagemang, digitalisering och digitala verktyg samt klimatinvesteringsplaner. Samtliga dessa tre har involverat städer, myndigheter och en lång rad intressenter från näringsliv, akademi, offentlig verksamhet och civilsamhälle. På vart och ett av områdena har arbetet lett fram till publikationer⁶ med rekommendationer för det fortsatta arbetet såväl för städer som myndigheter och Viable Cities som program.

Den 1 oktober 2021 lanserades EU-kommissionens arbete med missions⁷, som innefattar fem missions, däribland mission Climate neutral and smart cities (kallad Cities mission), som är i linje med det arbete som drivs i Sverige med Klimatkontrakt 2030 som en bärande process. I samband med detta publicerade EU-kommissionen även en plan för genomförande för mission klimatneutrala städer 2030. Den innefattar en plattform för genomförande av Cities mission i form av projektet Net Zero Cities där Viable Cities finns med som en part, bl a med ansvar att bidra i utvecklingen av en klimatkontrakt på EU-nivå. I november lanserades även den öppna innovationstävlingen Climate Smart Cities Challenge i samarbete med UN-Habitat och en rad myndigheter och andra aktörer.

7.4. Viktigaste uppdateringar för myndigheterna

Myndigheterna har under året formerat en myndighetsövergripande arbetsgrupp – ett innovationsteam för att arbeta med och kontinuerligt utveckla och följa upp myndigheternas

⁶ Se länkar till publikationerna på viablecities.se/revidering2021

⁷ Se [Communication from the Commission on European Missions](#) september 2021

åtagande i Klimatkontrakt 2030. Innovationsteamet består av en arbetsgrupp och en chefsgrupp med representanter från respektive myndighet. Innovationsteamet har tillsammans med Viable Cities programkontor arbetat för att koordinera och utveckla arbetssätt. Bland annat genom workshops i syfte att öka förståelsen för kommunernas behov och för missionsorienterad och hållbar systeminnovation kopplat till Klimatkontrakt 2030. Representanter från myndigheterna har också deltagit i klimatkontraktets strategiska utvecklingsprojekt inom digitalisering, medborgarengagemang och klimatinvesteringsplaner genom styrgrupp och referensgrupper samt har deltagit i workshops om utvecklingen av systemdemonstratorer. Från december 2021 ingår även Trafikverket som signatär och finns i arbetet med Klimatkontrakt 2030.

Genom Rådet för hållbara städer har en förstudie om kommuners behov av stöd för finansiering och annat kunskapsstöd tagits fram. Förstudien kommer att ligga till grund för den fortsatta utvecklingen av samordnad finansiering och kunskapsstöd. Myndigheterna har också medverkat i Boverkets regeringsuppdrag kring New European Bauhaus.

Myndigheterna har utöver Viable Cities utlysningar även genomfört flera olika aktiviteter och utlysningar inom ramen för sina respektive uppdrag för att bidra till åtagandena i klimatkontrakt 2030. Till exempel riktade utlysningar om attraktiva hållbara livsmiljöer, landsbygder och regional utveckling, klimatanpassning av byggd miljö, klimatvinster med resurseffektivitet, blå innovation och AI i klimatets tjänst. De kommuner som år 2020 signerat Klimatkontrakt 2030 har kunnat ta del av ett innovationsledningsstöd och ett arbete har påbörjats kring ett erbjudande rörande systemdemonstratorer.

Myndigheterna har arbetat med att påverka utformningen av utlysningar och aktiviteter inom Horisont Europa 2021–2027. Myndigheterna har arbetat aktivt och drivande för att stödja Regeringskansliet i dess roll att företräda Sverige vid Horisont Europas programkommittémöten för kluster 5 Klimat, energi och mobilitet men även för Sveriges arbete i den tillfälliga arbetsgrupp som EU-kommissionen skapat för uppdraget Klimatneutrala och smarta städer. Myndigheterna har också bidragit med information och rådgivning till de målgrupper som utlysningarna riktar sig till.

8. Kontraktet

Parterna är överens om att dessa gemensamma åtaganden, så som de formuleras ovan, ska gälla för 2022. Den första versionen av Klimatkontrakt 2030 signerades 2020. Klimatkontraktet ska uppdateras och förnyas inför varje nytt år.

Klimatkontrakt 2030

mellan Umeå kommun, myndigheterna
Energimyndigheten, Vinnova, Formas, Tillväxtverket
och Trafikverket samt Viable Cities

Stockholm 2021-12-08 Parterna är överens om de gemensamma åtaganden, så som de formuleras i Umeå kommun reviderade Klimatkontrakt 2030. Kontraktet har förberetts inom ramen för Viable Cities satsning Klimatneutrala städer 2030 2.0. Undertecknandet sker under European Viable Cities Day den 8 december 2021.

Hans Lindberg

Kommunstyrelsens ordförande,
Umeå kommun

Olga Kordas

Programchef, Viable Cities

Robert Andrén

Generaldirektör,
Energimyndigheten

Darja Isaksson

Generaldirektör,
Vinnova

Ingrid Petersson

Generaldirektör,
Formas

Gunilla Nordlöf

Generaldirektör,
Tillväxtverket

Lena Erixon

Generaldirektör,
Trafikverket

Bilaga 1 – länkar till dokument

Nedan finns länkar till de mest relevanta dokumenten i relation till Klimatkontrakt 2030 för Umeå kommun.

Länkar till relevanta dokument

[Umeås kommun klimatkontrakt 2030 \(version 2020\)](#)

[Planeringsförutsättningar 2022 och plan 2023–2025 \(2021\)](#)

[Översiktsplan för Umeå kommun \(2018\)](#)

[Näringslivsstrategi \(2019\)](#)

[Miljöskjutsen](#)

[Åtgärdsprogram för renare luft \(2015\)](#)

[Cykeltrafikprogram \(2018\)](#)

[Fotgängarprogram \(2019\)](#)

[Umeås lokala miljömål 2020 \(2020\)](#)

[Strategisk plan för Umeå kommun 2016–2028 \(2016\)](#)

[Strategier för hållbar tillväxt](#)

[N6-initiativet](#)

[Avfallsplan Umeåregionen \(2021\)](#)

[Parkeringsprogram \(2013\)](#)

[Godstrafikprogram \(2018\)](#)

[Kollektivtrafikprogram \(2021\)](#)

Åtgärdsprogram för klimatmålen (kommande)

Umeås Klimatfärdplan (kommande)